
Veldwerkweken zeer geslaagd

slangen in Zuid-Limburg en Montferland!

Ingo Janssen

Afgelopen voorjaar waren we in Limburg en de Achterhoek om trajecten te beschrijven, vrijwilligers in te werken en om excursies en lezingen te verzorgen. Het uitzonderlijk goede weer in april zorgde ervoor dat we naast een aangenaam verblijf ook heel veel mooie- en enkele bijzondere waarnemingen hebben gedaan.

Midden-Limburg

We bezochten deze provincie omdat we het Meetnet hier willen versterken. Met name in het soortenrijke Midden-Limburg waar bijvoorbeeld de Meinweg gesitueerd is worden relatief weinig trajecten onderzocht. Met hulp van Ton Lenders - nieuwe plaatjstrajecten op de Meinweg- en dhr J. Wolters met een nieuw traject nabij Roggel, is dat gelukt.

Zuid-Limburg

Ook in Zuid-Limburg is het Meetnet versterkt: muurhagedissenman Alex Kloor gaat in twee groeves waar geelbuikvuurpadden onderzocht worden, ook de hazelwormen en levendbarende hagedissen monitoren. Bovendien is Gerard Janssen met een route voor deze twee soorten begonnen in het Gerendal.

Hazelwormen

Alex Kloor voerde ons langs talloze plekken waar hij hazelwormen wist te vinden. Eindelijk hebben we met eigen ogen kunnen zien hoe algemeen hazelwormen lokaal aanwezig kunnen zijn in Zuid-Limburg en hoe makkelijk je ze daar kunt vinden.

Brunssummerheide

Op de Brandenberg, het stuk Brunssummerheide naast de golfbaan, bezochten we het traject van Jesse Erens. We telden hier meer dan 40 levendbarende hagedissen, drie golfballen en twee 'vieze mannen' die half naakt op de hoogste heuveltop op de uitkijk zaten. We hebben ze geattendeerd op het mogelijke voorkomen van adders.

Tijdens de, goed bezochte, excursie op zondag 15 april op de Brunssummerheide konden we met eigen ogen zien hoe druk het hier kan zijn. De heide was vergeven van wandelaars (foto), nordic walkers, fietsers, trimmers, honden en zwemmers. De gevolgen van deze (te) hoge recreatiedruk waren diezelfde dag al merkbaar. Aan het eind van de dag is namelijk voor de tweede keer in korte tijd een deel van de hei afgebrand. Het is eigenlijk een wonder dat hier nog vijf soorten reptielen kunnen leven.

Zondag 15 april 2007. Drukte op de Brunssummerheide. Foto: Edo Goverse.

Foto: Ingo Janssen

Een echte *Natrix natrix helvetica*

De leukste waarneming deden we tijdens een adhoc uitstapje naar Rimburch. Langs de grensrivier de Worm zijn in 2005 enkele ringslangen waargenomen en het lukte Edo om enkele meters voor de Duitse grens een forse ringslangvrouw te grijpen! Tijdens de fotosessie braakte deze dame een grote gewone pad uit.

18 augustus jl. vond Lei Paulssen nabij de Worm in Rimburch een subadulte (> 30 cm) ringslang.

*Ringslang in Rimburch langs het grensriviertje De Worm. De bomen op de achtergrond staan in Duitsland. Het lukte Edo om een exemplaar van de hier zeer zeldzame ringslang te vangen. Een grote dame. Met de nabij gelegen Brunssummerheide is dit het enige gebied in Limburch waar ringslangen kunnen worden aangetroffen. Deze populatie ringslangen leeft vooral aan de Duitse kant van de grens en behoort tot de West-Europese ondersoort *Natrix natrix helvetica*. Het is, voor zover bekend, de enige plek ten zuiden van de Rijn, in ons land, waarvan aangenomen wordt dat ringslangen er van nature voorkomen.*

Foto: Ineke Schaars

Gladde slang op de Galgenberg, op 18 april 2007: na 18 jaar weer een waarneming in deze heide. Ervaringen uit het Meetnet gaven al aan dat de gladde slang lang over het hoofd kan worden gezien. 18 jaar dus in dit geval. Sinds onze vondst in april zijn er nog een handvol waarnemingen van de gladde slang op de Galgenberg gedaan. In het Bergherbos voert Natuurmonumenten momenteel een beleid dat gericht is op reptielen: het oppervlak heide wordt uitgebreid en de diverse heides worden zoveel mogelijk met elkaar in verbonden. Een zonnige toekomst voor zandhagedis, hazelworm en gladde slang?

Achterhoek, Twente en Veluwe

Het zwaartepunt van ons bezoek hier lag rondom het Bergherbos. We overnachtten derhalve op de camping van hagedissen-telster Ursula Bouwmeister, die aan de rand van het bos ligt. Er zijn in het Bergherbos onder impuls van regiocoördinator Gerrit Kolenbrander enkele nieuwe trajecten gecreeerd die we meteen op de eerste dag bezochten. De zandhagedis doet het in deze regio uitstekend en werd dan ook op alle

trajecten gezien. Een bliksembezoek aan de Galgenberg, een van de nieuwe trajecten, zal ons nog lang heugen want voor het eerst sinds 1989 werd hier weer eens 'n gladde slang gezien. Een roodachtig mannetje kwam recht op Ingo af en die kon dit cadeautje natuurlijk niet laten kruipen. Voor fotografe Ineke Schaars die hier gaat monitoren was dit de allereerste slang ooit en er is dus veel gefotografeerd.

Parende adders in het Haaksbergerveen. Het was fascinerend te zien hoe de kop van het mannetje bewoog in de richting van de kop van het vrouwtje. Het was 20 april 2007. Heel veel adders die dag. Ook een gierzwaluw “de eerste” volgens Leon Wieteler. Foto: Ineke Schaars.

Parende adders

Tijdens een bezoek aan het Haaksbergerveen, het traject van reco Twente Leon Wieteler, zagen we direct naast het pad een paring van twee adders, een niet alledaagse belevenis voor randstedelingen. Aangezien Ineke Schaars ons de hele dag vergezelde kon zij ook hiervan enkele fraaie plaatjes schieten.

Het slangenfeest werd compleet met een bezoek aan het voormalige zwembad Beekhuizen in Velp. Dit voormalige zwembad is door de krakers, die hier ook gaan monitoren, omgetoverd in een ringslangparadijs. Zelden hebben we een plek gezien waar ringslangen zo goed te observeren zijn. Vanuit een luie stoel, genietend van een kop koffie konden we de ringslangen zien zwemmen door het voormalige zwembad. Op de oevers lagen er meerdere te zonnen en natuurlijk ontbraken de broeihopen niet. Helaas pakken zich donkere wolken samen boven dit ringslangparadijsje want er zijn al stoute plannen voor dit prachtig stukje ‘stadsnatuur’. Hierover is meer te lezen op de website van het zwembad <http://www.zwembadbeekhuizen.nl>.

De excursie bij Winterswijk met Jan Stronks werd heel goed bezocht. ‘s Ochtends hebben we de steengroeve bezocht waar we vooral veel kamsalamanders en rugstreeppadden

vonden. Ook de levendbarende hagedis liet zich zien maar de geheimzinnige hazelworm schitterde door afwezigheid – gelukkig heeft Geert Reilink deze soort wel tijdens zijn telrondes in de groeve gezien. ‘s Middags bezochten we het verlaten spoorlijntje ‘de Borkense baan’ en hier zagen we oa. diverse zandhagedissen.

Goed gevoel

De twee weken veldwerk in april hebben ons een goed gevoel bezorgd. De lezingen en excursies waren druk bezocht. Het meetnet heeft er enkele belangrijke trajecten bij. We zagen oude bekenden en nieuwe enthousiastelingen, er waren zelfs mensen uit Friesland naar Winterswijk gekomen! De aankondiging op onze website www.ravon.nl zal hier zeker een rol in hebben gespeeld. Het fraaie weer zorgde ervoor dat we binnen die twee weken vrijwel de gehele Nederlandse herpetofauna hebben kunnen zien of horen en dan is het ook voor ons met volle teugen genieten. Iedereen die een bijdrage heeft geleverd aan het slagen van deze activiteiten willen bij deze nog eens hartelijk bedanken, met name: *Gerrit Kolenbrander, Ursula Bouwmeister, Ineke Schaars, Leon Wieteler, Jan Stronks, Alex Kloor.*